

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI

TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-147

3 ARALIK

ULUSLARARASI DÜNYA ENGELLİLER GÜNÜ

Birleşmiş Milletler tarafından 1992 yılından itibaren 3 Aralık günü “Uluslararası Engelliler Günü” olarak kabul edilmiştir.¹ Bu günün amacı uluslararası ve ulusal platformlarda, engellilerin karşılaştıkları sorunları yeniden gündeme taşımak ve çözüm önerilerini tartışmak için bir olanak yaratmaktır.

Dünya Sağlık Örgütü’ne göre bireyin beden bütünlüğünde ya da işlevlerinde bozulma olması, bir görev ya da eylemi yürütmede zorluk yaşaması, süregelen (kronik) seyirli hastalığı bulunması yeti yitimi ve nedeni ne olursa olsun hayata katılımda sorun yaşaması engellilik olarak tanımlanmaktadır.² Günümüzde yeti yitimi ve engelliliği ele alırken biyopsikososyal bakış açısını kullanmak yaygın şekilde kabul görmektedir. Bu bakış açısıyla gerek fiziksel gerekse zihinsel yeti kaybı olan kişiler kadar toplum tarafından sağlanmayan destekler nedeniyle engelli haline gelen bireylerin de görünür kılınması hedeflenmektedir.³

Yeti kaybına uğramış bireylerin hayatta karşılaştıkları fiziksel ve sosyal engeller onların iş ve sosyal hayata katılımlarını olumsuz etkilemektedir. Çeşitli nedenler geçici ya da kalıcı olarak yeti kaybına uğrayan kişiler sıklıkla ötekileştirilme, dışlanma ve damgalanmayla da karşılaşmaktadır. Yeti yitimli kişilerin şiddete maruz kalma ihtimali toplumdaki diğer bireylere göre dört kat daha fazladır. “Dünyanın en büyük azınlığı” olan engellilerin sağlık ve sağlık hizmeti alma hakkı başta olmak üzere temel insan hakları açısından toplumun diğer fertleri ile eşit olmalarına rağmen sağlık hizmetlerinden faydalanma düzeyleri daha düşük, eğitim hakkına erişimleri daha kısıtlı, ekonomik fırsatları daha az, toplumun geri kalanına göre yoksulluk ve yoksunluk durumları daha yüksektir.⁴

Bugün Dünya nüfusu yedi milyardan fazladır. Bir milyardan fazla insan ya da dünya nüfusunun yaklaşık yüzde 15’i en az bir çeşit yeti kaybı ile yaşamını sürdürmektedir. Yeti yitimli kişilerin % 80’i gibi büyük bir çoğunluğu ise gelişmekte olan ülkelerde yaşamaktadır.⁵

Türkiye İstatistik Kurumu’nun 2002’de yaptığı Türkiye Özürlüler Araştırmasının sonucuna göre ülkemizde nüfusun %12,3’ünün çeşitli nedenlere bağlı olarak yeti kaybı bulunduğu belirlenmiştir.⁶ Türkiye’de 2010 yılında yapılan “Özürlülerin Sorun ve Beklentileri Araştırması” sonuçlarına göre araştırmaya katılanların % 70’i kaldırımların, yaya yollarının ve yaya geçitlerinin yeti kaybına uğramış kişinin kullanımına uygun olmadığını düşünmektedir; %85,7’si sosyal yardım ve desteklerin artırılmasını, % 55,7’si ağır fiziksel iş ve güç gerektirmeyen işlerde çalışmayı istemektedir.⁷

Yeti yitimli bireylerin tüm insan hakları ve temel özgürlüklerinden tam ve eşit olarak yararlanmalarını teşvik etmek, korumak ve sağlamak; bireysel özerkliklerine saygı gösterip kendi seçimlerini yapma özgürlüğü tanımak, yeti kaybı olmayan kişiler ile fırsat eşitliğini sağlamak, toplum tarafından damgalanmalarının önüne geçmek, yeti kaybı olan kişileri toplumun bir parçası olarak görerek; çalışma ve sosyal yaşamın tüm bileşenlerinde ayrımcılık yapılmaması gerekmektedir.⁸

Birleşmiş Milletlerin 2015 yılı ‘Uluslararası Engelliler Günü’ için tema “İstedığımız geleceğe sahip olabilmek için ulaşılabilecek 17 hedef” olarak belirlenmiştir.⁹ Birleşmiş Milletler tarafından geliştirilen ve izlenen Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri kapsamında yeti kaybı olan bireyler için **daha kapsayıcı** ve **daha eşit** bir dünya yaratmak amacıyla Engellilerin Hakları Sözleşmesi’nin mevcut durumunun değerlendirilmesi ve Sürdürülebilir Kalkınma için belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesi çabalarında yeti kaybı olan bireylerin daha fazla gözetilmesini sağlamak hedeflenmektedir.¹⁰

¹ İnternet : <http://www.un.org/en/events/disabilitiesday/> Erişim: 25.11.2016

² İnternet : <http://www.who.int/topics/disabilities/en/> Erişim: 25.10.2016

³ İnternet: http://www.who.int/disabilities/world_report/2011/report.pdf Erişim: 27.11.2016

⁴ İnternet : <http://www.un.org/en/events/disabilitiesday/background.shtml> Erişim: 26.11.2016

⁵ İnternet : <http://www.un.org/en/events/disabilitiesday/background.shtml> Erişim: 25.11.2016

⁶ İnternet : http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1017 Erişim: 25.10.2016

⁷ İnternet : http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1017 Erişim: 27.11.2016

⁸ İnternet : http://www.who.int/disabilities/world_report/2011/report.pdf Erişim: 27.11.2016

⁹ İnternet: <http://www.un.org/en/events/disabilitiesday/> Erişim:27.11.2016

¹⁰ İnternet: <http://www.un.org/en/events/disabilitiesday/> Erişim: 27.11.2016